

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

8. marts 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – intellektuel og industriel ejendomsret – forordning (EF) nr. 6/2002 – EF-design – artikel 8, stk. 1 – elementer af et produkts udseende, der alene er bestemt af produktets tekniske funktion – bedømmelseskriterier – tilstedeværelse af alternative design – hensyntagen til synspunktet hos en »objektiv iagttager««

I sag C-395/16,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberlandesgericht Düsseldorf (den regionale appeldomstol i Düsseldorf, Tyskland) ved afgørelse af 7. juli 2016, indgået til Domstolen den 15. juli 2016, i sagen

DOCERAM GmbH

mod

CeramTec GmbH,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, Domstolens præsident, K. Lenaerts, som fungerende dommer i Anden Afdeling, og dommerne A. Rosas, C. Toader og E. Jarašiūnas (refererende dommer),

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 29. juni 2017,

efter at der er afgivet indlæg af:

- DOCERAM GmbH ved Rechtsanwalt M. Bergermann og Patentanwalt P. Rätsch,
- CeramTec GmbH ved Rechtsanwälte M.A. Mittelstein og A. Bothe,
- den græske regering ved G. Alexaki, som befuldmægtiget,
- Det Forenede Kongeriges regering ved J. Kraehling og G. Brown som befuldmægtigede, bistået af barrister B. Nicholson,

* Processprog: tysk.

– Europa-Kommissionen ved J. Samnadda og T. Scharf, som befuldmægtigede,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 19. oktober 2017,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 8, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 af 12. december 2001 om EF-design (EFT 2002, L 3, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem DOCERAM GmbH og CeramTec GmbH vedrørende en krænkelse af EF-design.

Retsforskrifter

- 3 Femte, syvende og tiende betragtning til forordning nr. 6/2002 har følgende ordlyd:

»(5) Det er [...] nødvendigt at indføre en EF-designret, der er direkte anvendelig i hver enkelt medlemsstat, fordi det kun på denne måde vil være muligt – via en enkelt ansøgning til Harmoniseringskontoret for det Indre Marked (varemærker og design), hvor der følges en og samme procedure efter en og samme designlovgivning – at beskytte et design på et område, der omfatter samtlige medlemsstater.

[...]

(7) En bedre beskyttelse af industriel formgivning vil ikke alene fremme de enkelte designeres bidrag til summen af Fællesskabets formåen på dette område, men også fremme innovation og udvikling af nye produkter samt investering i produktion heraf.

[...]

(10) Teknologisk innovation må ikke hæmmes ved, at der gives designbeskyttelse for karakteristika, der udelukkende har en teknisk funktion. Dette indebærer ikke, at et design skal have æstetiske kvaliteter. På samme måde må kompatibiliteten mellem produkter af forskellig udformning ikke hindres ved at udvide beskyttelsen til at omfatte design af mekaniske sammenkoblinger; designkarakteristika, som ikke kan beskyttes af disse grunde, må derfor ikke tages i betragtning ved vurderingen af, om andre af designets karakteristika opfylder kravene for beskyttelse.«
- 4 Forordningens artikel 3 bestemmer:

»I denne forordning forstås ved:

a) »[d]esign«: et produkts eller en del af et produkts udseende, navnlig bestemt af de særlige træk ved selve produktets og/eller dets udsmyknings linjer, konturer, farver, form, tekstur og/eller materiale

b) »[p]rodukt«: en industrielt eller håndværksmæssigt fremstillet artikel, herunder bl.a. dele, der er bestemt til at blive samlet til et sammensat produkt, samt emballage, udstyr, grafiske symboler og typografiske skrifttyper, men ikke edb-programmer

[...]

- 5 Artikel 4 i forordning nr. 6/2002 med overskriften »Betingelser for beskyttelse« bestemmer i stk. 1:
»Et design beskyttes af et EF-design, hvis designet er nyt og har individuel karakter.«
- 6 Forordningens artikel 5 med overskriften »Nyhedskravet« bestemmer:
»1. Et design anses for nyt, hvis intet identisk design er blevet offentliggjort [...]
[...]
2. Design anses for at være identiske, hvis deres karakteristiske træk kun adskiller sig fra hinanden på uvæsentlige punkter.«
- 7 Artikel 6 i forordning nr. 6/2002 med overskriften »Individuel karakter« bestemmer:
»1. Et design anses for at have individuel karakter, hvis det helhedsindtryk, det giver den informerede bruger, adskiller sig fra en sådan brugers helhedsindtryk af alle andre design, som er blevet offentliggjort[...]
[...].«
- 8 Forordningens artikel 8, stk. 1, bestemmer:
»Et EF-design kan ikke opretholdes for de elementer af et produkts udseende, der alene er bestemt af produktets tekniske funktion.«
- 9 Samme forordnings artikel 10, stk. 1, bestemmer:
»Beskyttelsen i henhold til et EF-design omfatter ethvert design, der ikke giver den informerede bruger et andet helhedsindtryk.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 DOCERAM er et selskab, der producerer teknisk-keramiske komponenter. Selskabet er leverandør af bl.a. centreringsstifter til svejseprocedurer til kunder i automobil- tekstilmaskine- og maskinbygningsindustrien. Selskabet er ligeledes indehaver af adskillige EF-design, der er registreret for centreringsstifter i tre forskellige geometriske udformninger, som hver især findes i seks forskellige typer.
- 11 CeramTec fremstiller og markedsfører også centreringsstifter af de samme typer som dem, der er beskyttet af DOCERAM's design.
- 12 DOCERAM anlagde under henvisning til en krænkelser af sine design sag ved Landgericht Düsseldorf (den regionale ret i første instans i Düsseldorf, Tyskland) mod CeramTec med påstand om, at krænkelsen blev bragt til ophør, og CeramTec fremsatte et modkrav med påstand om, at det omtvistede design skulle erklæres ugyldigt med den begrundelse, at elementerne af de berørte produkters udseende alene var bestemt af deres tekniske funktion.
- 13 Landgericht Düsseldorf (den regionale ret i første instans i Düsseldorf) tog ikke det af DOCERAM anlagte søgsmål til følge og erklærede de omtvistede design ugyldige med den begrundelse, at de var udelukket fra beskyttelsen i henhold til artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002.

- 14 DOCERAM iværksatte appel til prøvelse af denne dom ved Oberlandesgericht Düsseldorf (den regionale appeldomstol i Düsseldorf, Tyskland). Denne sidstnævnte har særligt anført for det første, at de omhandlede design er nye og har individuel karakter, og for det andet, at der foreligger alternative design af de pågældende centreringsstifter, som ikke nyder beskyttelse i henhold til EF-designretten. Det er derfor ifølge denne ret nødvendigt at afgøre, om det forhold, at der foreligger alternative design, gør det muligt at konkludere, at de pågældende elementer af produkternes udseende henhører under artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002, eller om det ligeledes skal efterprøves, om den tekniske funktion er den eneste faktor, der har været bestemmende for de pågældende elementer.
- 15 Denne ret har anført, at der foreligger forskellige tilgange til dette spørgsmål i retspraksis og i den juridiske litteratur. En del deraf er af den opfattelse, at det eneste bedømmelseskriterium i artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 er, om der foreligger alternative design, der kan opfylde samme tekniske funktion, eftersom en sådan omstændighed tydeliggør, at det omhandlede design ikke er bestemt alene af dets tekniske funktion som omhandlet i samme bestemmelse. I henhold til den modsatrettede teori finder den pågældende bestemmelse anvendelse, såfremt de forskellige elementer af produktets udseende alene er bestemt af behovet for at udvikle en teknisk løsning, og at æstetiske hensyn ikke har nogen betydning. Der foreligger således i dette tilfælde ingen kreativ aktivitet, der er værdig til beskyttelse i henhold til designretten.
- 16 Under disse omstændigheder har Oberlandesgericht Düsseldorf (den regionale appeldomstol i Düsseldorf) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Foreligger der også en teknisk bestemt karakter, der udelukker beskyttelse som omhandlet i artikel 8, stk. 1, i [...] forordning [...] nr. 6/2002 [...], i de tilfælde, hvor den formgivningsmæssige virkning ingen betydning har for produktets design, men produktets (tekniske) funktionalitet er den eneste faktor, der bestemmer designet?
- 2) Såfremt Domstolen besvarer det første spørgsmål bekræftende: Ud fra hvilket synspunkt skal det vurderes, om de enkelte formgivningselementer ved et produkt udelukkende er valgt på grundlag af funktionalitetsbetragtninger? Er en »objektiv iagttagelse« afgørende, og, i bekræftende fald, hvordan skal denne defineres?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 17 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 skal fortolkes således, at det ved bedømmelsen af, om elementer af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion, er afgørende, om der foreligger alternative design, eller om det skal godtgøres, at denne funktion er den eneste faktor, der har bestemt elementerne.
- 18 Artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 bestemmer, at et EF-design ikke kan opretholdes for de elementer af et produkts udseende, der alene er bestemt af produktets tekniske funktion.
- 19 Hvad angår udtrykket »elementer af et produkts udseende, der alene er bestemt af produktets tekniske funktion« præciserer hverken artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 eller nogen andre bestemmelser i forordningen og heller ikke Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/71/EF af 13. oktober 1998 om retlig beskyttelse af mønstre (EFT 1998, L 289, s. 28), der som anført af generaladvokaten i punkt 36 i forslaget til afgørelse ligger til grund for indholdet af denne artikel 8, stk. 1, hvad der skal forstås ved dette udtryk. Forordningen og direktivet indeholder heller ingen henvisning til national ret for så vidt angår den betydning, som disse ord skal gives.

- 20 I henhold til Domstolens faste praksis følger det af kravet om ensartet anvendelse af EU-retten, at for så vidt som en bestemmelse i EU-retten ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret vedrørende et konkret begreb, skal dette sidstnævnte undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele EU, som skal søges under hensyntagen ikke alene til den pågældende bestemmelses ordlyd, men ligeledes til bestemmelsens kontekst og det formål, der forfølges med den ordning, som bestemmelsen er en del af (dom af 19.7.2012, A, C-33/11, EU:C:2012:482, præmis 27, og af 7.9.2017, Schottelius, C-247/16, EU:C:2017:638, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 21 Følgelig betegner udtrykket »elementer af et produkts udseende, der alene er bestemt af produktets tekniske funktion« et selvstændigt begreb i EU-retten, som skal fortolkes ens i alle medlemsstaterne.
- 22 Hvad indledningsvis angår ordlyden af artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 skal det konstateres, at i mangel af en definition af det pågældende udtryk fastsætter denne ikke noget kriterium til bedømmelse af, om de pågældende elementer af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion. Det fremgår således hverken af denne artikel eller af nogen anden bestemmelse i forordningen, at det forhold, at der foreligger alternative design, der kan opfylde den samme funktion som det pågældende produkts funktion, udgør det eneste kriterium, der er afgørende for anvendelsen af den pågældende artikel.
- 23 Hvad dernæst angår artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 bemærkes, at denne bestemmelse er en del af første afdeling i forordningens afsnit II med overskriften »Betingelser for beskyttelse« og omhandler det tilfælde, hvor der ikke ydes beskyttelse som EF-design for elementer af et produkts udseende, såfremt de alene er bestemt af produktets tekniske funktion. Ifølge tiende betragtning til forordningen indebærer udelukkelse af beskyttelse ikke, at et design skal have æstetiske kvaliteter. Det er derfor, således som anført af generaladvokaten i punkt 27 i forslaget til afgørelse, ikke nødvendigt for at opnå beskyttelse i henhold til samme forordning, at det pågældende produkt har en æstetisk kvalitet.
- 24 Artikel 3, litra a), i forordning nr. 6/2002 definerer imidlertid begrebet »design« som et produkts eller en del af et produkts udseende, navnlig bestemt af de særlige træk ved selve produktets og/eller dets udsmyknings linjer, konturer, farver, form, tekstur og/eller materiale. Endvidere henviser forordningens artikel 6, stk. 1, der vedrører et designs individuelle karakter, som udgør en af betingelserne for beskyttelse, og forordningens artikel 10, stk. 1, der angår beskyttelsens omfang, henholdsvis til det »helhedsindtryk« og det »helhedsindtryk«, som dette design giver den informerede bruger.
- 25 Det følger heraf, at udseendet inden for rammerne af den ordning, som er fastsat ved forordning nr. 6/2002, udgør den afgørende faktor for et design (dom af 21.9.2017, Easy Sanitary Solutions og EUIPO mod Group Nivelles, C-361/15 P og C-405/15 P, EU:C:2017:720, præmis 62).
- 26 En sådan konstatering synes at støtte en fortolkning af artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002, hvorefter bestemmelsen udelukker den beskyttelse, der følger af forordningen i det tilfælde, hvor behovet for at opfylde det pågældende produkts tekniske funktion er den eneste faktor, der er bestemmende for designerens valg af et element af dette produkts udseende, mens andre hensyn, særligt vedrørende det visuelle aspekt ved det pågældende produkt, ikke har haft nogen indflydelse ved valget af dette element.
- 27 En sådan fortolkning af denne bestemmelse underbygges ligeledes af det mål, der forfølges med forordning nr. 6/2002.
- 28 Det fremgår nemlig af femte og syvende betragtning til den pågældende forordning, at denne har til formål at indføre en EF-designret, der er direkte anvendelig i hver enkelt medlemsstat, og som nyder beskyttelse på et område, der omfatter samtlige medlemsstater, og at fremme innovation og udvikling af nye produkter samt investering i produktion heraf ved at indrømme dem en bedre beskyttelse af industriel formgivning.

- 29 Hvad navnlig angår artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002, sammenholdt med tiende betragtning til forordningen, har denne bestemmelse til formål at hindre, at teknologisk innovation hæmmes gennem beskyttelse af karakteristika ved et produkt, der udelukkende har en teknisk funktion.
- 30 Som anført af generaladvokaten i punkt 40 og 41 i forslaget til afgørelse kan det, såfremt den omstændighed alene, at der foreligger alternative design, som kan opfylde den samme funktion som det pågældende produkts funktion, var tilstrækkelig til at udelukke anvendelsen af artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002, ikke udelukkes, at en erhvervsdrivende får registreret forskellige udformninger af et produkt, som inkorporerer elementer af et udseende, der alene er bestemt af produktets tekniske funktion, som EF-design. Dette ville gøre det muligt for en sådan erhvervsdrivende i forhold til et sådant produkt at opnå en eneretsbeskyttelse, som svarer til den beskyttelse, som ydes af et patent, uden at være undergivet de betingelser, der gælder for opnåelsen af et sådant patent, og ville kunne hindre konkurrenter i at udbyde et produkt, der inkorporerer visse funktionelle træk eller begrænser de mulige tekniske løsninger og ville således indebære, at den pågældende artikel 8, stk. 1, mister sin fulde effektive virkning.
- 31 På baggrund af det ovenstående skal det fastslås, at artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 udelukker beskyttelse i henhold til EF-designretten af elementer af et produkts udseende, såfremt andre hensyn end behovet for det pågældende produkt for at opfylde sin tekniske funktion, særligt vedrørende det visuelle aspekt, ikke har haft nogen indflydelse ved valget af disse elementer, og dette gælder også, såfremt der foreligger andre design, der kan opfylde samme funktion.
- 32 Det første spørgsmål skal følgelig besvares med, at artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 skal fortolkes således, at det ved bedømmelsen af, om elementerne af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion, skal godtgøres, at denne funktion er den eneste faktor, der har været bestemmende for disse elementer, og det er i denne forbindelse ikke afgørende, om der foreligger alternative design.

Det andet spørgsmål

- 33 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 skal fortolkes således, at der ved afgørelsen af, om de pågældende elementer af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion, skal tages udgangspunkt i opfattelsen hos en »objektiv iagttagere«.
- 34 I denne forbindelse bemærkes, at forordning nr. 6/2002 ikke præciserer, hvorledes det skal vurderes, om de pågældende elementer af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion.
- 35 Endvidere og i modsætning til artikel 6, stk. 1, og artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 6/2002, som udtrykkeligt bestemmer, at den bedømmelse, der skal foretages med henblik på deres anvendelse, skal støttes på det helhedsindtryk, som designet giver en »informeret bruger«, bestemmer denne forordnings artikel 8, stk. 1, på ingen måde, at der ved anvendelsen af bestemmelsen skal tages hensyn til opfattelsen hos en »objektiv iagttagere«.
- 36 I denne sammenhæng påhviler det på baggrund af det formål, der forfølges med forordning nr. 6/2002, der bl.a., som det fremgår af denne doms præmis 28, er at indføre en EF-designret, der er direkte anvendelig og nyder beskyttelse i hver enkelt medlemsstat, den nationale ret med henblik på at afgøre, om de pågældende elementer af et produkts udseende henhører under forordningens artikel 8, stk. 1, at tage hensyn til samtlige objektive relevante omstændigheder i hver enkelt sag.

- 37 Som generaladvokaten nærmere bestemt har anført i punkt 66 og 67 i forslaget til afgørelse skal en sådan vurdering foretages med hensyn til det omhandlede design, objektive omstændigheder, der tydeliggør begrundelsen for at vælge elementerne af det pågældende produkts udseende, oplysninger om produktets brug samt om der foreligger alternative design, der gør det muligt at opnå den samme tekniske funktion, for så vidt som de understøttes af pålideligt bevismateriale.
- 38 På baggrund af ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 skal fortolkes således, at det ved afgørelsen af, om de pågældende elementer af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion som omhandlet i denne bestemmelse, påhviler den nationale ret at tage hensyn til samtlige objektive relevante omstændigheder i hver enkelt sag. Der skal i denne forbindelse ikke tages udgangspunkt i opfattelsen hos en »objektiv iagttagere«.

Sagsomkostninger

- 39 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 8, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 af 12. december 2001 om EF-design skal fortolkes således, at det ved bedømmelsen af, om elementerne af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion, skal godtgøres, at denne funktion er den eneste faktor, der har været bestemmende for disse elementer, og det er i denne forbindelse ikke afgørende, om der foreligger alternative design.**
- 2) **Artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 skal fortolkes således, at det ved afgørelsen af, om de pågældende elementer af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion som omhandlet i denne bestemmelse, påhviler den nationale ret at tage hensyn til samtlige objektive relevante omstændigheder i hver enkelt sag. Der skal i denne forbindelse ikke tages udgangspunkt i opfattelsen hos en »objektiv iagttagere«.**

Underskrifter